toe dat er lichte en zware kost is; dat er tusschen eene oppervlakkige en eene diepgaande prediking kan worden onderscheiden, alleen maar heb ik kunnen opmerken, dat wat voor licht werd gehouden, weleens zoo zwaar was om te verstaan, dat het aan mannen, die zich niet naarstig oefenen in de kennis der Schrift en het verstaan onzer belijdenisschriften, uit de hand viel, en ter anderer zijde kon ik opmerken, dat wat deze onschriftuurlijke en onvaste lieden voor zwaar hielden zoo licht was, dat het kind van God, dat niet bij praatjes leeft van lieden, die altijd willen leeren en zelf nimmer tot de kennis der waarheid komen, er bij zonde verhongeren. Ik heb tegen deze „zware" menschen, tegen deze liefhebbers van het diepgaande vooral één ding en wel dit: dat zij het met de geboden Gods zoo licht nemen en dat zij zooveel op hebben met wat aan den buitenkant zit en er boven op ligt. Dit soort van menschen kent den eisch van Gods Woord niet; het weet niet van het leven en lijden, van de worsteling en den strijd der Kerk van Christus. Wat is hun koning toch een klein heer! Wat is hun het koninkrijk Gods toch klein van afmeting! Wat behoort derzulken toch weinig tot de vervulling van de geboden des Heeren! Wat komen zij toch ganw klaar met Gods wijde geboden! Zij hebben zoo weinig over voor Hem, dien zij hun Heiland noemen; zij hebben zoo weinig lief die hun medemensch is! Hun gebed is zoo arm! Zij telden den Heere vaak wat ousamenhangende woorden toe! Enkele zondige uitroepen als: groote goedheid! o goedheid! en dergelijke, die gebruikt worden instede van de rijke namen, waarmede God wil, dat wij Hem zullen aanspreken in ons gebed, vormen veelmalen den inhoud van derzulken lang verhaal van woorden. En als zij bidden — doen ze het wel? — bewaar en vermeerder uw kerk, waaraan denken zij dan? Aan welke middelen, waarvan de Heere zich zou kunnen bedienen? En als zij bidden: verstoor de werken des duivels, aan welke machts openbaring en machtsontwikkeling denken zij dan? Juist in deze door mij bedoelde kringen, waarin de naam en de macht van den duivel nog al eens wordt genoemd, heeft men zoo weinig besef van de ontzettende macht van dezen wederpartijder Gods; heeft men geen begrip van het geweldige van diens rijk. Hoe gansch anders is de ervaring van het ontzettende van des duivels macht en rijk door hen die hem tegemoet treden, die de volle wapenrusting Gods hebben aangedaan op des apostels bevel, die hun goed, die hun leven, die hun dorp en hun land, hun akker en veld, die het allerliefste wat zij hebben veil hebben en ten oorloge gaan om den geweldhebber der wereld te bekampen om hem zijn vaten, indien mogelijk, te ontrukken. Hoe wijd is het hart dezer lieden, door zoovelen voor licht gehouden, uitgebreid tot de ellendigen hier en elders, in de nabijheid en in de verte, die gebacid en gebonden zijn door Satan en zonde. O, zij nemen het zoo zwaar, zij die bidden en denken en arbeiden tot behoud der arme dolenden, blinden, gevangenen en die gezeten zijn in de duisternis. Ook in onze kringen oordeelt men nog al eens lichtvaardig over de buitenlandsche Christenen. De prediking is in die kerken zoo oppervlakkig en de menschen zijn er zoo licht! Naar niet weiniger gedachten zijn wel haast alle Duitsche, Amerikaansche, Zweedsche en andere Christenen erg oppervlakkige Christenen en hun arbeid voor den Heere wordt gemeenlijk niet zwaar geacht. De zendingsactie dier volkeren wordt door een zeer groot getal niet gekend, door anderen niet hoog aangeslagen. Dat wij toch voorzichtiger leeren denken, dan zal ook wel het voorzichtiger spreken en oordeelen worden aangeleerd. Daar zijn velden van arbeid zoo moeilijk te bewerken, dat zonder rekening te houden met de bizondere genade van God, die daartoe bekwaamt, niet zou kunnen worden verklaard, hoe men dien arbeid heeft kunnen aanvatten en heeft durven voortzetten. Een der moeilijkste velden van arbeid is de prediking van het Evangelie onder de Mohammedanen en van alle die terreinen in de wereld der Mohammedanen, zijn die het zwaarst en gevaarlijkst te bearbeiden, waar de Turk zijn heerschappij laat gelden. Onder het meest ondragelijk juk van meedoogenlooze hardheid en wreedheid zucht een Christenvolk meer dan duizend jaar. Het volk der Armeniërs. Een volk zwaar en lang en veel beschuldigd. Een volk nog zwaarder en langer verdrukt. Het woont verspreid over schier heel het Turksche rijk; het woont te midden van zijn eeuwenouden wreedsten vijand. Eens waren de Armenische en Syrische kerk in Armenië en Syrië de heerschende kerk, zij waren aanhangers van het monophysitisme, dat vooroordeeld werd op het vijfde oecumenische Concilie te Constantinopel (553). Uit haat tegen de orthodoxe grieksche kerk banden de monophysieten de grieksche taal uit het kerkelijk gebruik en werkten de verovering van Egypte door de Saracenen in de hand. Ontzettend hebben zij van de geloofsgenoo en dezer Saracenen de eeuwen door moeten lijden. Het lijden en lot vooral van de Armeniërs in Armenië, Syrië, Klein-Azië, het lijden van hen die leefden onder de heerschappij der Turken is onbeschrijflijk; en dat lijden is juist in de laatste jaren toegenomen, is in den jongsten tijd als bij den dag gekomen. Zij worden tot radeloosheid gedreven en bedrijven daardoor menige daad, die alleen daaruit kan worden verklaard. Thans bestaat het schier niet meer dan uit een paar honderd duizend weezen, ouden van dagen en bejaarde weduwen. Onder deze Armenische Christenen werken Amerikaansche, Zweedsche en ook Duitsche mannen en vrouwen. Hun arbeid is bitter smartelijk, is moeitevol. Het zwaarste veld van arbeid wordt bewerkt door Duitsche mannen en vrouwen. Zulke menschen zijn menschen, die het zwaar opnemen, neen, laat ik liever zeggen: die het zwaarste opnemen. Zij zijn de zwaartillenden; zij zijn het die er diep op ingaan. Geen lectuur acht ik beter geschikt om ons klein van onszelf te doen denken, dan wat gij kunt lezen van dezen zendingsarbeid. Mij dunkt, zij kan ons bang doen vragen: Heere, hoe lang nog? Heere, waarom dezen wel zoo geplaagd en waarom hebben wij alles en zij niets? Welke helden en heldinnen, die hier werken! En dan die Armenische Christenen zelve! Hun is verweten, dat zij de eeuwen door niets hebben gedaan ter verbreiding van het Evangelie onder de Mohammedanen! Doch hier schuilt laster in! Want dit is zeker, dat er onder de Armenische en Syrische christenen de grootste en meest ijverige predikers van het Evangelie zijn, die branden van liefde, die, naarmate de Turken meer moorden, meer gedrongen worden onder hen te evangeliseeren. Door heel Turkije: van de Kaukasus tot Turkestan, van het Oosten tot het Westen, in Klein Azië, Syrië, Mesopotamië, Armenië en Bulgarije wordt het Evangelie verkondigd en de Bijbel verspreid vertaald in de onderscheiden talen dier verschillende volkeren, waaronder de Armenische en Syrische Christenen wonen. Geen handelsbelang drijft deze Zweden en deze Duitschers om te helpen deze armsten onder de menschenkinderen. Wat is de genade toch machtig om daartoe de harten te bewegen! Wat is het geloof toch een mysterieuse kracht, dat daardoor die geplaagden zich nog staande hopen te houden!

Ik ken, naar ik mij herinner, geen werk dat meer tegenstand moet overwinnen, dat aan meer gevaren zijn mannen en vrouwen blootstelt en dat zooveel lijden der ziele meebrengt. Jaar in jaar uit getuige te moeten zijn van de ontzettendste massa-moorden als onder hun oog bedreven, zonder daartegen iets te kunnen doen! Telkens weer wordt het hart verscheurd en de ziel diep gewond als de berichten inkomen van de moorden op hen, die zij als lieve en vrome leerlingen hebben gekend en als arme weezen hebben opgeleid en opgevoed tot den dag, waarop zij het leven ingingen om dan vroeger of later te vallen in de handen van hun moordenaars. Wat oordeelt gij, niet oppervlakkige lieden, die u zelf daarvoor houdt en door anderen daarvoor wilt worden gehouden van deze liefde om Christus' wille of zegt gij soms, gelijk mij op een dergelijke vraag werd toegevoegd: als zij er maar geen grond van maken!

Uit de vruchten zullen dezen van hun geloof mogen verzekerd zijn! Van dit heerlijk werk van dezen hulpbond kunt gij u zelf geregeld op de hoogte houden door aan te vragen, om gratis te mogen ontvangen, aan het adres van F. Schuchardt, Frankfort am Main, Fürstenbergerstrasse 151, het maandschrift: Sonnen-aufgang. De lectuur daarvan is een der beste middelen tegen een gevaarlijke ziekte in sommige kringen endemisch heerschende: tegen de zelfgenoegzaamheid!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

De JongGereformeerden in 1921.

In zijn oudejaarsbetrachting gaan de gedachten van prof. Grosheide ook naar de Jong-Gereformeerden uit en hij vraagt in „Noord-Hollandsch Kerkblad":

> Zijn het vooral de jong-Gereformeerden, die spreken van de Bavinck-geest? Ik weet het niet. Wie zijn de jong-Gereformeerden? Hun namen worden meer gefluisterd, dan genoemd. Een enkele, die van den Bavinck-geest spreekt, zou zich waarschijnlijk niet beleedigd achten, als ik hem tot de jong-Gereformeerden rekende, maar geldt dit van allen?
>
> Er is ook in het afgeloopen jaar in de jong-Gereformeerde beweging nog geen teekening gekomen. Men kan erkennen, dat ze er is, om er dan aan toe te voegen, dat ze meer negatief is dan positief. En dan nog negatief in dien meer algemeenen zin, dat men met het bestaande niet tevreden is. Maar verder? Soms zou men zeggen, ze zijn voor uitbreiding der liturgie, maar dan komt er weer een verzekeren, dat hij juist daarvan niets hebben moet en voor uitbreiding van de liturgie zijn velen, die zeker niet tot de jong-Gereformeerden behooren. Soms meent men ze zijn op kerkelijk, zoowel als staatkundig terrein zeer democratisch, maar dan ontmoet men weer iemand, die in het kerkelijke gaarne wat vrijheid zou willen en die in de politiek toch aartsconservatief is. Jong-Gereformeerden pleiten voor rekening houden met den strijd onzer dagen, voor meegaan met de kultuur, voor het zich uiten op het gebied van wetenschap en kunst — maar is dat jong-Gereformeerd, of gaat het hier om de vraag, hoever mogen we in deze dingen gaan, gaat het om de vraag, is hier het woord van Christus niet van toepassing, als uw rechteroog u ergert, d.w.z. tot zonde brengt, werp het van u; gaat het om de vraag, eischt liefde tot den broeder niet, dat ik me onthoud van dit of dat, dat op zichzelf geen zonde is? Jong-Gereformeerden pleiten voor meer vrijheid in levenswandel, dan doorgaans onder ons gebruikelijk is, en aan de andere zijde hoort ge hen roepen om askese, om onthouding. Zoo is de één voor, de andere tegen meer invloed geven aan het gevoel.
>
> Is er een jong-Gereformeerde beweging? Of zijn er jong-Gereformeerden, waarvan er geen tien het met elkander eens zijn. Ik ben voorshands geneigd het laatste te gelooven. In elk geval leiding ontbreekt tot dusver gehoel. Het is tragisch te zien, hoe men naar leiding zoekt. Die zal het zijn of die — en hij stelt te leur. Maar ligt dat niet aan het karakter zelf der strooming? Toen Dr Kuyper optrad, was hij ook jong-Gereformeerd. Maar wat een verschil. Aanvankelijk vertrouwde men hem maar half, het is bekend, dat toen hij predikant te Amsterdam werd, de Gereformeerden aldaar hem niet hadden begeerd. Maar hij won het vertrouwen en hield het. Door zijn persoonlijken invloed zeer zeker, maar toch bovenal, omdat men weldra zag, dat hij waarlijk Gereformeerd was. En toen vereenigden allen zich om hem, toen kon hij ze leiden langs gansch nieuwe banen, omdat men zag, dat het moest. En dat juist hebben de jong-Gereformeerden ons nog niet laten zien.
>
> Als ik zoo over de jong-Gereformeerde beweging schrijf, is dat niet om te zeggen: ze beteekent niet veel, we behoeven in 1922 niet met haar te rekenen. Er het tegendeel. De vragen, die deze beweging ons stelt, zijn voor een goed deel de vragen van den tijd en onze kerken zullen zich daarover hebben uit te spreken in de naaste toekomst. Welke vraag het eerst aan de orde zal komen, is moeilijk te zeggen, dat zal grootendeels afhangen van de geschiedenis, die wij niet maken, maar die God leidt. Maar dit is zeker versterking naar binnen en naar buiten zal in 1922 eerste eisch zijn.

Lector komt in „Friesch Kerkblad" met de overpeinzing:

> Hoe het staat met de actie der jong-Gereformeerden, kan ik u met den besten wil niet zeggen, omdat ik er niets van weet. In onze omgeving merken we er bitter weinig van en de geheimzinnigheid der gansche actie doet ons tasten in het onzekere. Maar dit kunnen we wel aannemen, dat zij in het nieuwe jaar geene roering in de kerkelijke wateren zullen brengen. Ze schijnen meer te werken in het donker, dan in het licht en liever wat te wroeten onder den grond, dan fier en krachtig voor het front te komen tot een strijd met open vizier.

Zoo begint men dan het nieuwe jaar met vraagteekens. Laat mij er nog een vraag aan toevoegen. Waarom zouden we niet trachten de meer radicalistische, zoowel als de meest conservatieve elementen mee te zuigen in een krachtige reformatorische actie?

1921 en de loopers.

Ds Laman, die 't zoo „zeggen" kan, kreeg weer een ander beeld voor zijn oudejaarsavondlens. Hij geeft dit kiekje:

> Onlangs las ik in een van onze kerkelijke bladen, dat een man zijn kerkelijk lidmaatschap had opgezegd, en dat hij nu maar besloten was zich bij geen enkele kerk meer aan te sluiten, omdat niet één predikant hem zóó voldeed, dat hij altijd onder diens gehoor kon verkeeren. Hij besloot nu maar te kerken, daar waar de prediking hem voor het oogenblik het best beviel. Wilt ge wel gelooven, dat er meer van zulke menschen zijn, die er precies zoo over denken, al zeggen of toonen zij het niet zoo openlijk? 't Is toch eigenlijk ook wel mooi op te kunnen gaan onder de prediking van een dominee, die ons het meest naar den smaak preekt, en wanneer er dan straks iemand komt, die dit nog weer veel beter doet, dan weer onder diens vleugelen toevlucht te nemen, en dus op deze wijze altijd het beste van het beste te genieten! Wie zou het niet begeeren? En menschen, die zoo leven, zijn heusch niet zeldzaam. Ze zoeken altijd het neusje van den zalm. Ze happen altijd naar het dikste stuk spek. Vandaag loopen ze een predikant na: neen maar, nooit zoo gehoord! wat een waarheid, wat een waarheid! tjonge, 't is zoo'n baas; hij zegt het de menschen zoo aan! Met een week of wat begint die baas echter al een weinigje te zakken; en komt er welhaast een nieuwe ster aan den kerkelijken hemel schitteren, dan krijgt deze voortaan den wierook, en de ander is zoo goed als niets meer. 't Eigenaardige is, dat dit slag van menschen zooveel gelijkt op de magere koeien van Farao; ze eten altijd van het vetste spek, en ze blijven geestelijk altijd even mager en schraal. Ik denk nog steeds aan het woord van dien ouden dominee, die heel wat menschenkennis in zijn groote omgeving had opgedaan: 't Zijn de beste koeien niet, zoo zei hij, die van de eene wei in de andere loopen. Het zijn niet de meest leesbare brieven van Christus en niet de brandende kaarsen in de gemeente, die van den eenen leeraar zeggen, dat hij de waarheid niet spreekt, en van den ander, dat er geen voedsel voor de ziel bij hem te vinden is, en zoo van ieder weer wat anders; het zijn in den regel menschen met een mager en donker geestelijk leven, die veel boter en honig eten, doch zelf weinig melk geven. Ge moet het maar eens trachten te toetsen onder uwe bekenden, doch dan moet ge u vooral door den schijn van groote en vrome woorden niet laten misleiden.

Terwijl ik dit schrijf, treden vers heiden gestalten van godvruchtigen uit de dagen mijner jeugd voor mij voor den geest. Daar waren er onder, die meer dan dertig jaren elken Zondag tweemaal onder de prediking van denzelfden leeraar waren